

NORGES HØYESTERETT

Den 20. desember 2017 avsa Høyesterett dom i

HR-2017-2414-A, (sak nr. 2017/1152), sivil sak, anke over dom,

Møretrygd Gjensidige Forsikring (advokat Laila Marie Bendiksen – til prøve)

mot

Protector Forsikring ASA (advokat Jørgen Svartebekk)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Kallerud**: Saken gjelder spørsmål om et forsikringsselskap som har foretatt utbetaling under en produktansvarsforsikring, kan fremme et regresskrav mot et annet forsikringsselskap under henvisning til at forsikringstilfellet oppsto i det andre selskapets ansvarsperiode. Det er særlig spørsmål om når skadetilfellet ble "konstatert", og om sikredes unnlattelse av å melde skaden til forsikringsselskapet kan gjøres gjeldende overfor regresskreditor.
- (2) Nordisk Festeteknikk AS (Festeteknikk) importerer og selger spiker til byggebransjen. Firmaet importerte i flere år spiker fra Kina, siste gang mot slutten av 2010. Det viste seg at spikrene rustet fordi sinkbelegget var for tynt. At spikrene rustet ble første gang oppdaget i 2009. Rusten førte til skader på treverket, slik at blant annet panelbord måtte tas ned og skiftes ut. Det er konstatert skade på i alle fall 16 bygg.
- (3) Festeteknikk hadde i 2009 bedrifts- og produktansvarsforsikring hos Protector Forsikring ASA (Protector). I 2010 hadde Festeteknikk den samme typen forsikring hos Møretrygd Gjensidige Forsikring (Møretrygd). Fra 2011 ble forsikringen plassert hos Landbruksforsikring AS. Forsikringene var tegnet gjennom Veno forsikringsmegling AS (Veno).
- (4) Da det første tilfellet ble oppdaget i 2009, antok man at rusten skyldtes manglende overflatebehandling av panelet. Etter hvert som det kom inn flere reklamasjoner, ble det klart at den mangelfulle sinkbehandlingen av spikerne var årsaken. De første kravene ble meldt til Festeteknikk våren/sommeren 2010. Festeteknikk meldte kravene videre til Veno, som videreformidlet dem til Møretrygd, og senere til Landbruksforsikring. I perioden 2010–2012 trodde både Møretrygd og Landbruksforsikring at det dreide seg om enkeltstående skadetilfeller, og Møretrygd foretok skadeoppgjør basert på dette.

- (5) Partene ble etter hvert enige om at det forelå en "serieskade" og at det avgjørende derfor er når den første skaden ble konstatert.
- (6) I 2014 gjorde Møretrygd gjeldende at Protector var det ansvarlige selskapet ettersom det ble påvist rustne spiker allerede i 2009. Protector avviste ansvar.
- (7) Festeteknikk tok 31. oktober 2014 ut stevning med påstand om at skadene skulle dekkes av Møretrygd. I hovedsak kom Sunnmøre tingrett i dom 20. mars 2015 til at Møretrygd ikke var ansvarlig siden den første skaden ble konstatert i 2009.
- (8) Møretrygd fremsatte 19. februar 2015 regresskrav overfor Protector for de utbetalinger Møretrygd hadde foretatt på grunn av skader forårsaket av spikerne som rustet. Protector avviste fortsatt kravet, og Møretrygd tok ut stevning for Oslo tingrett 8. mai 2015.
- (9) For tingretten ble saken forent med en sak som et annet forsikringsselskap hadde reist mot Møretrygd. Dette saksforholdet har ikke betydning for de spørsmål som er brakt inn for Høyesterett.
- (10) Oslo tingrett avsa 16. desember 2015 dom, som for tvisten mellom Møretrygd og Protector har denne domsslutningen:
- "1. Protector Forsikring ASA betaler til Møretrygd Gjensidige Forsikring et beløp stort kr 3 268 471,-.**
- 2. Protector Forsikring ASA betaler Møretrygd Gjensidige Forsikrings sakskostnader med kr 250 000,-."**
- (11) Tingretten la til grunn at skaden ble konstatert i 2009 da Protector var det ansvarlige selskapet. Ansvarret var etter rettens mening ikke falt bort på grunn av manglende melding etter forsikringsavtaleloven (fal) § 8-5 fordi denne bestemmelsen ikke kommer til anvendelse i regressomgangen mellom forsikringsselskapene. Retten kom videre til at heller ikke fal § 8-6 om foreldelse gjelder i et tilfelle som dette. Møretrygds krav var etter rettens oppfatning ikke foreldet etter de vanlige foreldelsesreglene.
- (12) Protector anket tingrettens dom til Borgarting lagmannsrett. Også for lagmannsretten var saken forent med en annen sak. Lagmannsretten avsa 2. mai 2017 dom som i tvisten mellom Protector og Møretrygd har denne domsslutningen for så vidt gjelder realiteten:
- "1. ...**
- 2. Protector Forsikring ASA frifinnes.**
- 3. Møretrygd Gjensidige Forsikring betaler Protector Forsikring ASA kroner 347.750 – trehundreogførtisyvtusensyvhundreogfemti – i sakskostnader for tingretten og lagmannsretten innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse."**
- (13) I periodiseringsspørsmålet kom lagmannsretten til at skaden var konstatert allerede da det ble oppdaget rustne spiker i 2009, altså i Protectors forsikringstid. Møretrygd kunne imidlertid etter lagmannsrettens syn ikke få større rett overfor Protector enn det sikrede hadde. Festeteknikk hadde ikke overholdt meldefristen i fal § 8-5, og derfor mistet sin rett

overfor Protector. Etter lagmannsrettens syn måtte konsekvensen bli at Møretrygd ikke kunne gjøre regresskravet gjeldende overfor Protector.

- (14) Møretrygd har anket til Høyesterett over bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen.
- (15) Det er lagt frem noen nye dokumenter mv., men saken står i det vesentlige i samme stilling som for lagmannsretten.
- (16) Den ankende part – Møretrygd Gjensidige Forsikring – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (17) De første skadene ble konstatert i 2009, slik det er lagt til grunn i de tidligere instansene. Siden det er tale om en serieskade, er Protector ansvarlig for alle skadene som er oppstått som følge av de rustne spikerne. Protectors anførsel om at det dreier seg om såkalte tilkomstutgifter som ikke er dekningsmessige, kan ikke føre frem.
- (18) Møretrygd har feilaktig foretatt erstatningsoppgjør for skader som Protector skulle ha dekket. Det følger da av alminnelige rettsgrunnsetninger at Møretrygd har krav på å få dekket de utlegg som rettelig skulle vært betalt av Protector. Møretrygd har en selvstendig rettsposisjon som regresskreditor. Det har aldri vært Møretrygds mening å skulle tre inn i sikredes – Festeteknikks – rettsposisjon, og dette er ingen forutsetning for å få dekket regresskravet. Bestemmelsene i forsikringsavtaleloven som regulerer sikredes rettigheter og plikter, er irrelevante i regressoppgjøret mellom selskapene. Lagmannsretten tar her feil.
- (19) Dersom det likevel skulle kreves at forsikringstilfellet er meldt innen fristen i fal § 8-5, gjør Møretrygd gjeldende at det må være tilstrekkelig at melding er gitt til forsikringsmegleren Venø.
- (20) Møretrygds krav er ikke foreldet. Foreldelsesregelen i fal § 8-6 kommer ikke til anvendelse, og tingrettens bedømmelse etter de ordinære foreldelsesreglene er riktig.
- (21) Møretrygds krav er noe justert etter lagmannsrettens dom.
- (22) Møretrygd Gjensidige Forsikring har lagt ned slik påstand:
- "1. Protector Forsikring ASA betaler til Møretrygd Gjensidige Forsikring kr 3.098.686.**
- 2. Møretrygd Gjensidige Forsikring tilkjennes sakskostnader for tingrett og lagmannsrett samt sakskostnader for Høyesterett."**
- (23) Ankemotparten – Protector Forsikring ASA – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (24) Forsikringstilfellet inntrådte ikke i 2009 da Protector var ansvarlig. Etter vilkårene må skaden være "konstatert". Det skjedde først året etter da Møretrygd hadde overtatt forsikringen. Skade på selve spikeren er ikke omfattet av forsikringen. Det er først når rusten brer seg til treverket at det oppstår skade på en ting som dekkes av forsikringen. Det er uomtvistet at skade på treverket omkring de rustne spikrene først ble konstatert i 2010.

- (25) Uansett faller kostnadene ved å fjerne det skadede panelet og sette opp nytt inn under unntaket for "tilkomstkostnader".
- (26) Begrensningene i forsikringsavtaleloven som gjelder for sikrede, får anvendelse også overfor Møretrygd. Møretrygd må anses å ha trådt inn i Festeteknikks, eventuelt skadelidtes, posisjon overfor Protector. Innsigelser Protector kunne gjort gjeldende overfor Festeteknikk kan derfor også gjøres gjeldende overfor Møretrygd. Som lagmannsretten riktig peker på, kan ikke Møretrygd få større rett enn sikrede eller skadelidte. Fristregelen i fal § 8-5 første ledd kommer derfor til anvendelse. Festeteknikk meldte ikke noe krav til Protector før i 2014, altså lenge etter ettårsfristens utløp. Det er her ikke tale om direktekrav fra de skadelidte slik at fristen av den grunn forlenges, jf. fal § 7-6 tredje ledd. Festeteknikks melding til forsikringsmegleren Veno er ikke tilstrekkelig til å avbryte fristen.
- (27) Møretrygds krav er uansett foreldet etter fal § 8-6.
- (28) Protector Forsikring ASA har nedlagt slik påstand:
- "1. Anken forkastes.**
- 2. Protector Forsikring ASA tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett."**
- (29) Mitt syn på saken
- (30) Inntrådte forsikringstilfellet i Protectors forsikringstid?
- (31) Festeteknikk hadde, som nevnt, produktansvarsforsikring hos Protector for året 2009. Dersom forsikringstilfellet først inntrådte i 2010, er Protector uten ansvar fordi Møretrygd da hadde overtatt forsikringen.
- (32) Periodiseringsspørsmålet må avgjøres på grunnlag av forsikringsvilkårenes objektive innhold ut fra en naturlig språklig forståelse, jf. Rt-2013-1228 avsnitt 24 med videre henvisning til Rt-1997-1807.
- (33) I vilkårenes punkt 4.2 om produktansvar heter det at selskapet dekker erstatningsansvar etter gjeldende rett for skader, forutsatt at skaden er forårsaket av "skadevoldende egenskaper ved produktet". Det manglende sinkbelegget på spikeren er en slik skadevoldende egenskap som vilkårene omtaler.
- (34) I punkt 4.3 presiseres at "skade" blant annet omfatter tingsskade i form av "fysisk skade påført en tredjepersons ... fast[e] eiendom". Partene er enige om at skader på panel og annet treverk forårsaket av at spikerne rustet, omfattes av dette.
- (35) Punkt 5 i vilkårene gjelder begrensninger i selskapets ansvar. Av punkt 5.5 fremgår at selskapet ikke dekker "ansvar for skade på sikredes leveranse ... når skaden ... skyldes feil eller mangel som forelå ved overlevering". Videre fremgår det av punkt 6.1 at skade på selve produktet ikke dekkes under produktansvarsforsikringen. Jeg forstår partene slik at de er enige om at skadene på spikerne – Festeteknikks egen leveranse – ikke er dekningsmessig. Derimot er det klart at skader på treverket som skyldes at spikerne rustet, ikke er unntatt fra dekning.

- (36) Det omtvistede vilkårspunktet finnes i punkt 4.1 om "bedriftsansvar". Her heter det at selskapet dekker:
- "... sikredes erstatningsansvar ... for skader som konstateres av sikrede eller skadelidte i forsikringstiden ..."**
- (37) Partene er, som nevnt, enige om at det er tale om en serieskade. Det avgjørende for Protector's ansvar er dermed om den første skaden ble konstatert allerede i 2009.
- (38) Som jeg allerede har vært inne på, er altså situasjonen at skaden på spikerne isolert sett ikke er omfattet av forsikringen på grunn av unntaket for egen leveranse i vilkårenes punkt 5.5, jf. også punkt 6.1. Men skader på panel og annet treverk som følge av at spikrene rustet dekkes, jf. vilkårenes punkt 4.2 og 4.3, som jeg nettopp har referert.
- (39) Om de faktiske forhold heter det i lagmannsrettens dom:
- "Etter bevisførselen legger lagmannsretten til grunn at det objektivt ble konstatert flere tilfeller av rustne spiker allerede i 2009. Men på dette tidspunktet var det ikke skader på treverk og konstruksjon. Skader på treverk ble først objektivt konstatert i 2010. ..."**
- (40) Det har ikke kommet frem noe for Høyesterett som gir grunnlag for å fravike denne bevisbedømmelsen.
- (41) Jeg er kommet til at "skade" i vilkårenes forstand her ikke kan konstateres før den tingen som dekkes av ansvarsforsikringen – treverket – faktisk har tatt skade. Det skjedde altså ikke før i 2010, det vil si i Møretrygds forsikringsperiode.
- (42) I dette konkrete tilfellet kunne det umiddelbart virke nærliggende og rimelig å legge avgjørende vekt på at de rustne spikerne uomgjengelig ville føre til at panelet måtte tas ned og erstattes med nytt. Praktisk sett var det altså bare et spørsmål om tid før skaden kunne konstateres. Men ut fra en naturlig forståelse av vilkårets objektive innhold er det vanskelig å komme utenom at skade i dette tilfellet først kan konstateres når treverket er påvirket.
- (43) Jeg legger også noe vekt på at "skaden konstatert-prinsippet" er et nokså entydig kriterium som er godt innarbeidet i forsikringsretten, jf. Hans Jacob Bull, Forsikringsrett side 238. Også av den grunn viker jeg tilbake for å tolke vilkåret utvidende, med den usikkerhet det kunne gi for fremtidig skadeoppgjør.
- (44) Jeg er på denne bakgrunn kommet til at skaden først ble konstatert i Møretrygds forsikringsperiode i 2010. Protector må derfor frifinnes, fordi skadene faller utenfor forsikringsdekningen.
- (45) Kan fal § 8-5 gjøres gjeldende overfor et annet forsikringselskap som regresskreditor?
- (46) Saken har vært prosedert i atskillig bredde for så vidt gjelder det spørsmål som ledet til at lagmannsretten frifant Protector; at skaden ikke var meldt i tide, jf. fal § 8-5. I Møretrygds anke til Høyesterett var det også dette spørsmålet som særlig ble fremhevet som det prinsipielt interessante. På denne bakgrunn – og fordi jeg ser annerledes på denne rettslige problemstillingen enn lagmannsretten – finner jeg grunn til å drøfte også dette spørsmålet.

De øvrige problemstillinger som har vært reist for Høyesterett – om det dreier seg om "tilkomstarbeider" og om kravet uansett er foreldet – finner jeg ikke grunn til å gå inn på.

- (47) Retten til regress kan følge av lov, avtale og alminnelige rettsgrunnsetninger. For så vidt gjelder det siste, er den enstemmige dommen i Rt-1997-1029 (Mofrakt) viktig. Et forsikringsselskap (KSA) krevde tilbakebetaling fra sikrede (Mofrakt) fordi ansvaret lå hos et annet forsikringsselskap. Slik saken lå an, var det reglene om *condictio indebiti* som kunne danne grunnlag for tilbakesøkningskravet. Som et særlig argument for at kravet måtte tas til følge, gjorde KSA gjeldende at selskapet ellers endelig ville ha dekket et krav som en annen assurandør var ansvarlig for. Førstvoterende avviste denne synsmåten:

"... Her vil jeg peke på at det følger av alminnelige rettsgrunnsetninger at den som har dekket en annens forpliktelse, normalt og som utgangspunkt, har et regresskrav i behold. Det er avskjæring av regress som krever særskilt hjemmel."

- (48) I fortsettelsen viser førstvoterende til dommer i Rt-1986-381 (Krankenkasse) og Rt-1993-1018. Videre fremholder han at ved den rimelighetsvurderingen som skal foretas ved *condictio indebiti*, slår det ut i Mofrakts favør at KSA har regressretten i behold. Under henvisning til noen særlige regler som gjaldt for den aktuelle forsikringen, ble det også trukket frem at "tvil om hvilken assurandør som rettelig skal erstatte tapet, skal være en konflikt mellom assurandørene". Også dette siste synspunktet har etter min oppfatning generell rekkevidde. Selvstendig regressadgang for selskapene, uten å være bundet av fristene i fal § 8-5, kan trolig ha den gunstige virkning at sikrede ikke så ofte blir trukket inn i tvister mellom assurandørene.
- (49) Etter mitt syn er det ingen grunn til å fravike det utgangspunktet som ble tatt i Mofrakt-dommen. Slik jeg ser det, er det naturlig å forstå formuleringen "som har dekket en annens forpliktelse" slik at det som et utgangspunkt ikke kreves noe mer enn at den ene part har dekket noe den annen skulle ha betalt. I saken her ville det innebære at Møretrygd – "normalt og som utgangspunkt" – ville ha krav på å få dekket sitt utlegg fra Protector dersom Protector var det selskapet som rettelig skulle ha betalt sikredes krav.
- (50) Protector har imidlertid, i tråd med lagmannsrettens dom, gjort gjeldende at "dekket en annens forpliktelse" må forstås slik at alle forsikringsrettslige innsigelser selskapet kunne gjort gjeldende overfor forsikringstakeren, er i behold også overfor Møretrygd som regresskreditor. Synspunktet grunngis særlig med at Møretrygd må anses å ha trådt inn i forsikringstakerens krav. Møretrygd kan derfor, hevdes det, ikke få noen større rett enn det Festeteknikk hadde som sikret etter forsikringen. Konkret innebærer dette etter Protectors oppfatning at når Festeteknikk ikke har meldt fra i tide, jf. fal § 8-5, er også Møretrygds krav tapt. Når Festeteknikk ikke lenger har noe krav overfor Protector, kan det ikke sies at Møretrygd har dekket Protectors "forpliktelse".
- (51) Etter mitt syn taler de beste grunner for at fristen i fal § 8-5 ikke kan gjøres gjeldende overfor det regressøkende selskapet.
- (52) Et sentralt utgangspunkt er her at bestemmelsen er utformet for å ivareta oppgjørsinteressen hos selskapet i normaltillfellene der sikrede fremmer sitt krav mot rette selskap med sikte på ordinært oppgjør. Den er ikke skrevet med regress mellom selskap for øyet, og ivaretar i en slik situasjon heller ikke de samme oppgjørshensyn.

- (53) Bestemmelsen gjelder uansett ikke for direktekrav fra skadelidte, jf. fal § 7-6 fjerde ledd hvor det fremgår at selskapet ved ansvarsforsikring ikke kan gjøre gjeldende overfor skadelidte at sikrede ikke har gitt melding etter § 8-5. Overfor skadelidte har altså selskapet ansvar, selv om det skulle ha falt bort overfor sikrede. Det ville gi nokså tilfeldige resultater om regressadgangen var avhengig av om oppgjør hadde skjedd overfor sikrede eller direkte overfor skadelidte.
- (54) Jeg peker videre på at den løsningen Protector tar til orde for, lett ville sperre for regress i forsikringsforhold i situasjoner som i saken her, siden sikrede ofte ikke vil ha noen egentlig oppfordring til å melde skaden til andre enn det selskapet hvor han nå er forsikret. Avskjæring av regressadgangen på grunn av manglende melding fra sikrede kan medføre at et selskap endelig måtte bære et utlegg som rettelig skulle vært dekket av et annet selskap.
- (55) Endelig nevner jeg, som jeg også var inne på i omtalen av Mofrakt-dommen, at regressadgang uavhengig av fristregelen i § 8-5 formentlig kan bidra til at uenighet mellom selskapene løses uten at sikrede trekkes inn.
- (56) Konklusjonen er etter dette at et forsikringsselskap ikke kan gjøre gjeldende innsigelser etter fal § 8-5 overfor et annet selskaps regresskrav.
- (57) Anken må imidlertid forkastes fordi forsikringstilfellet ikke inntraff i Protectors forsikringsperiode. Møretrygd har derfor ikke betalt en forpliktelse som rettelig hvilte på Protector.
- (58) Protector får dermed medhold også i Høyesterett, men på et annet grunnlag enn i lagmannsretten.
- (59) Saken har reist uavklarte rettslige spørsmål som det – for begge selskapene – var god grunn til å få prøvd, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd. Jeg er på denne bakgrunn kommet til at hver av partene må bære sine egne sakskostnader for alle instanser.
- (60) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Anken forkastes.
 2. Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.
- (61) Dommar Høgetveit Berg: Eg er i det hovudsaklege og i resultatet einig med førstvoterande.
- (62) Dommer Falch: Likeså.
- (63) Dommer Bårdsen: Likeså.
- (64) Dommer Matningsdal: Likeså.

(65) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.

Riktig utskrift bekreftes: